

нального комітету ICOMOS, виступав з лекціями і статтями у періодичних виданнях, по радіо та телебаченню.

На жаль, 4 грудня 2011 р. Івана Тихоновича Чернякова не стало. Він ніколи не був «обласканий» ні владою, ні начальством від науки, мабуть, тому, що нетиповий, неординарний, завжди у пошуку, у стремлінні до істини. Такі будоражать, полемізують, відстоюють власні переконання і тим порушують звичні усталені порядки. Однак Івана Тихоновича, з усіма чеснотами і вадами, поважали, розуміли і цінували велика дружня родина і вірні друзі, а його науковий спадок є вагомим внеском у вітчизняну археологію. Вже після відходу Івана Тихоновича громадськість віддала данину його подвижницькому науковому подвигу – визначила лауреатом премії Українського товариства охорони пам'яток історії та культури імені В.В.Хвойки в галузі охорони пам'яток археології.

ІСТОРІЯ НТУ «ХПІ» В НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ «ІСТОРІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ»

Ткаченко С.С.

Серед провідних університетів сучасної України важливе місце посідає Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Наш навчальний заклад є прямим спадкоємцем першого в Наддніпрянській Україні вищого технічного навчального закладу – Харківського практичного технологічного інституту, який розпочав свою діяльність у 1885 році. Першим директором став видатний учений, педагог, фундатор вищої технічної школи в Україні професор В.Л. Кіріпчов. Завдяки його діяльності закладено підвалини для організації навчального процесу, створення потужної матеріально-технічної бази щодо здійснення наукової діяльності.

За історію існування університету, понад 130 років, навчальний заклад пройшов декілька реорганізацій. На сьогоднішній день у НТУ "ХПІ" зберігаються науково-освітні традиції, що були закладені професорсько-викладацьким складом із часів заснування Харківського практичного технологічного інституту.

За 130 років своєї діяльності Харківський технологічний інститут перетворився на сучасний технічний університет. Так, на початковому етапі, у 1885 році в ХПТІ було відкрито 2 відділення та працювали 30 професорів та викладачів. Нині у НТУ «ХПІ» 23 факультета, діють 96 кафедр та навчаються близько 18 тисяч студентів. У навчальному закладі існують близько 40 унікальних наукових шкіл.

Наприкінці 70-х – на початку 80-х рр. ХХ ст. кафедрою політичної історії розпочинається вивчення історії Харківського політехнічного інституту. Було видано декілька праць, зокрема, ювілейні видання до 100-річчя, 125-річчя та 130-річчя заснування ХПІ. Підготовлена та видана серія праць: «Харківський політе-

хнічний: Події та факти», «Харківський політехнічний: Учені та педагоги» (1999 р.), які характеризували основні етапи розвитку університету, висвітлювали сучасний період функціонування навчального закладу, кожного факультету та кафедри. У 2016 р. була видана нова праця, що висвітлює початковий період в історії нашого університету «Становление и развитие Харьковского Технологического института в конце XIX – начале XX века». Колектив авторів, зокрема й викладач кафедри «Історія науки і техніки» Журило Д.Ю., опрацювали чималу кількість архівних матеріалів обласного архіву та архіву університету, який дозволили охарактеризувати особливості організації навчального процесу на початковому етапі, висвітлити науково-освітню діяльність перших видатних учених[1].

З 2004 року в університеті діє перша й на жаль єдина в Україні кафедра «Історія науки і техніки». Головним напрямом науково-дослідної роботи кафедри є дослідження науково-технічного та науково-освітнього потенціалу Слобідської України. Чільне місце у цих дослідженнях посідають наукові студії, присвячені історії нашого університету. З 2005 року на кафедрі захищено близько 10 кандидатських дисертацій, безпосередньо чи опосередковано присвячені історії досягнень провідних вчених та наукових шкіл НТУ «ХП». Серед них безпосередньо, кандидатські дисертації Жорник Н., Гутник М.В., Тверитникової О.Є., Мельник Т.І., Виноградової О.В., Фесенко В.Ю., Камчатного В.Г., Веселової Н.В.

Враховуючи досвід вивчення та викладання історії власних навчальних закладів в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка та Національному університеті «Києво-Могилянської академії» цілком логічним є розробка курсу «Історія НТУ «ХП» та викладання його. Даний спецкурс став доповненням до основного курсу «Історія науки і техніки», який викладається кафедрою історії науки техніки.

Провідними викладачами кафедри історії науки і техніки, зокрема, професором, д.і.н. Скляром В. М., доцентами, к.і.н. Гутник М.В., Тверитниковою О. Є., Ткаченко С. С. була розроблена програма навчальної дисципліни «Історія Національного технічного університету «ХП» (2014 р.) [2].

Метою вивчення історії НТУ «ХП» є сприяння формуванню у середовищі студентської молоді політехніків усвідомлення ними власної причетності до історичного минулого університету. Головними завданнями курсу є розкриття передумов створення у Харкові технологічного інституту, проведення періодизації та характеристики кожного етапу в історії НТУ «ХП», вивчення процесу формування та результативності діяльності наукових шкіл університету, охарактеризувати основні напрями співпраці вчених-політехніків з академічними, галузевими інститутами та промисловими підприємствами. Також необхідно відмітити, що у навчальному курсу приділяється увага таким питанням, як: результати наукового доробку провідних учених НТУ «ХП», визначення та характеристика основних напрямів міжнародної діяльності університету, розкриття напрямів та результатів громадської діяльності професорсько-викладацького складу та студентів-політехніків та інші.

Курс «Історія Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» складається із восьми тем, що охоплюють період з моменту заснування університету й по сучасний період. Кожна тема включає лекцію, семінарське заняття, анотований виклад матеріалу, а також тематичні повідомлення. Окремо подано список рекомендованої літератури. Також передбачено відвідання експозиції музею «НТУ «ХПІ», де зібраний величезний фактичний, дуже цікавий матеріал – перші конспекти лекцій Бекетова М.М., Пильчикова Д. М., Мухачова П. та інших відомих науковців, фотодокументи, перші лабораторні прилади, розклади навчального процесу в інституті за різні часи існування, особисті речі видатних вчених та перших ректорів.

Потрібно відзначити, що завдяки намаганням та зусиллям керівництва у складних сучасних умовах вдалося зберегти викладацький склад кафедри, зробити курс «Історія науки і техніки» обов'язковим для студентів 1-3 курсів денної та заочної форми навчання. Що стосується розробленого нового курсу «Історія НТУ «ХПІ», то його почали викладати на окремих факультетах, зокрема: бізнесу та фінансів, технологія органічних речовин. Спостерігається зростаючий інтерес до історії факультетів, кафедр з боку керівництва вищого навчального закладу та керівництва деканатів, кафедр. Зацікавленість студентської молоді до початкових сторінок Харківського політехнічного інституту, інтерес до історії навчання, громадської діяльності студентів перших відділень та в подальшому створених нових факультетів на початку ХХ ст.

Завдяки плідній науковій діяльності щодо вивчення історії НТУ «ХПІ» розроблено унікальний навчальний курс, який дозволяє зберігати кращі традиції науково-освітньої діяльності в Національному технічному університеті «Харківському політехнічному інституті».

ЛІТЕРАТУРА

1. Журило Д. Ю. Становление и развитие Харьковского Технологического института в конце XIX – начале XX века / Д.Ю. Журило. Монография. Х. : Підручник НТУ «ХПІ», 2016. – 260 с. 2. Програма з навчальної дисципліни Історія Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» / Скляр В.М., Гутник М.В., Тверитникова О.Є., Ткаченко С.С. – Харків : Вид-во «Підручник НТУ «ХПІ», 2014. – 32 с.

ЮЛІАН МЕДВЕЦЬКИЙ (1845-1918) – ПЕРШИЙ У ЛЬВІВСЬКІЙ ПОЛІТЕХНІЦІ РЕКТОР-УКРАЇНЕЦЬ *Харамбура С.В.*

Юліан Медвецький – непересічна постать в історії нашого вузу. Талановитий та високоосвічений вчений-геолог, перший професор-українець, який став ректором Львівської політехнічної школи, а також єдиний, кого обирали на цю посаду аж тричі (а саме у 1879-80, 1884-85 та 1887-88 рр.).